

Jornades «El català mola? Competències, representacions i usos de la llengua en l'àmbit juvenil» (11 i 12 de novembre de 2010). — Els dies 11 i 12 de novembre de 2010, sota l'organització del Departament de Filologia Catalana de la Universitat Rovira i Virgili, el Servei de Política Lingüística de l'Ajuntament de Tarragona i la Xarxa CRUSCAT de l'Institut d'Estudis Catalans, el Palau Firal i de Congressos de Tarragona va acollir les jornades intitolades «El català mola? Competències, representacions i usos de la llengua en l'àmbit juvenil».

Amb una matrícula que va superar el centenar d'assistents, les jornades van transcórrer amb total normalitat, de manera que els continguts que es pretenia debatre van trobar un marc d'excel·lència per al seu desenvolupament.

És ben sabut que els joves són un element clau per a la bona salut de la llengua. En l'àmbit de la sociolingüística catalana s'han fet nombrosos estudis sobre la relació entre la llengua catalana i els joves, la majoria dels quals tenen un gran rigor acadèmic i estadístic. Tot i això, les valuoses conclusions extretes d'aquestes anàlisis no sempre s'acaben de traduir en actuacions concretes orientades a afavorir una extensió de l'ús de la llengua entre les persones joves.

Amb l'objectiu d'exposar experiències reeixides i de donar a conèixer propostes pràctiques en relació amb l'extensió de l'ús del català entre els joves, les jornades van combinar la vessant acadèmica, teòrica, amb una vessant més aplicada orientada a difondre actuacions pràctiques concretes. D'aquesta manera, es pretenia que les conclusions poguessen interessar un ampli ventall de perfils: tècnics lingüístics, entitats i associacions que treballen per al foment de la llengua, agents educatius, etc.

Hi van intervenir estudiosos de reconegut prestigi en l'àmbit de la sociolingüística, que foren els encarregats d'impartir les conferències marc, i, d'altra banda, professionals de fora de l'àmbit estrictament sociolingüístic, però amb un coneixement ampli de la realitat juvenil en el seu àmbit. La finalitat era fer realitat un marc idoni per a difondre experiències reeixides en el tractament de la relació dels joves amb la llengua i propostes aplicables a la realitat social catalana. D'aquesta manera, es va fer una aproximació multidisciplinària a la realitat juvenil, no limitada estrictament a l'àmbit acadèmic de la sociolingüística.

Les ponències van ser impartides per Albert Bastardas (UB), Joan Pujolar (UOC), Vanessa Bretxa i F. X. Vila (UB), Miquel Àngel Pradilla (URV) i Joaquim Torres (SOCS: Societat Catalana de Sociolingüística). I en l'àmbit de les experiències aplicades es van presentar accions empreses en els diversos territoris de l'àmbit catalanòfon i en d'altres territoris de l'Estat espanyol amb llengües pròpies altres que el castellà.

La jornada es va centrar en dos eixos: els usos interpersonals i la creació de contextos facilitadors de l'ús de la llengua, i la relació entre els joves, els mitjans de comunicació i el consum cultural en llengua catalana.

Les conclusions, elaborades pel coordinador de l'activitat acadèmica, el professor Miquel Àngel Pradilla, van aportar matisos molt interessants a l'opinió generalitzada acríticament a propòsit d'un capteniment indolent i altament deficitari en l'ús de la llengua de les cohorts joves. Els joves, malgrat algunes dinàmiques comunicatives que caldria millorar, continuen sent el futur de la llengua catalana.

Miquel Àngel PRADILLA CARDONA
Universitat Rovira i Virgili

Reconeixements públics a Aina Moll i Marquès. — El 2010, Aina Moll i Marquès (Ciutadella de Menorca, 1930) va passar a ser membre emèrit de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, de la qual era numerària des del 1993. Per aquesta raó, la delegació a Palma de

l'Institut d'Estudis Catalans, creada a mitjans del 2010, va creure que era de justícia retre-li un reconeixement públic. Per tal d'aconseguir que l'acte assolís la màxima rellevància, es va creure que seria bo que coincidissin en una sola vetllada l'homenatge a Aina Moll i la presentació en societat de la nova delegació. L'acte es va celebrar el 18 de novembre, a la seu de l'Institut Ramon Llull de Palma, i va constar de dues parts clarament diferenciades.

A la primera, hi va haver la intervenció de Salvador Giner, president de l'Institut d'Estudis Catalans. Va explicar la importància històrica i la necessitat actual d'una institució que és l'«acadèmia de les ciències i humanitats» dels països de llengua catalana. També va subratllar la rellevància que sempre hi han tingut els representants de les Balears: als inicis, Miquel dels Sants Oliver, membre fundador, i Antoni M. Alcover, primer president de la Secció Filològica; en l'actualitat, una vintena, entre numeraris i corresponents, que pertanyen als àmbits de la filologia i la biologia, la història i la musicologia, la ciència i la filosofia, la pedagogia i la geografia o la psicologia; i a l'entremig, una bona part dels millors conreadors balears de la filologia i la literatura: Francesc de Borja Moll, Marià Villangómez, Josep M. Llompart... Les darreres paraules de Giner feren referència a Aina Moll: n'elogià tant les seves aportacions filològiques com el seu activisme lingüístic, i també la seva dedicació política de caràcter institucional, contribuint amb eficàcia al desenvolupament d'iniciatives públiques destinades a crear situacions socials de normalitat lingüística.

La segona part de l'acte, una taula rodona, va servir per presentar, des de diferents perspectives, una aproximació prou completa als treballs i els dies d'Aina Moll. Les intervencions anaren a càrrec de Francesc Moll, Joan Veny, Damià Pons, Isidor Marí i Bernat Joan. L'editor Francesc Moll Marquès, germà de l'homenatjada, sobretot va referir-se a l'entorn familiar que va aixoplugar la seva infantesa i adolescència, a la precocitat i potència intel·lectual que la va caracteritzar, a les ben primerenques col·laboracions filològiques amb el seu pare, que inclouen una participació ben directa en l'elaboració dels dos darrers volums del *Diccionari Català-Valencià-Balear*, a la seva implicació en la gestió de l'Editorial Moll, assumint en bona mesura les tasques que durant uns anys havia fet Manuel Sanchis Guarnier, a la seva decisió de dedicar-se professionalment a l'ensenyament, des de la doble faceta de catedràtica de francès de l'Institut Joan Alcover, de Palma, i d'autora d'uns manuals per a l'aprenentatge d'aquesta mateixa llengua, els quals durant molts d'anys foren utilitzats a un bon nombre de centres de secundària de l'Estat, fins al punt que algun curs arribaren a assolir tiratges de devers cinquanta mil exemplars.

Joan Veny, després d'un preàmbul en què va assenyalar els múltiples paral·lelismes que hi havia entre ambdós, dissertà sobre la formació d'Aina Moll, màximament rigorosa i plenament europea, com a filòloga: completà el mestratge directe del pare amb les ensenyances dels seus professors de la Universitat de Barcelona (Petit, Riquer i Badia) i amb les d'alguns dels grans mestres de la filologia alemanya i francesa del moment. A continuació es va referir a alguns dels seus treballs publicats: des del primerenc *Sufijos nominales y adjetivales en ibicenco* (1958) fins als reculls divulgatius *La nostra llengua* (1990) i *Línia directa* 1991-2003). Així mateix, va fer un esment especial a l'article «El català estàndard» (1979), al qual atribuï l'encert de proposar un model de llengua del tot capaç de superar l'amenaça d'un doble perill: l'excessiva disgregació dialectal i la unificació a ultrança.

Damià Pons va referir-se als seus anys d'intens i profitós activisme cívic i lingüístic a Mallorca, primer al llarg de la dècada dels setanta, especialment a la segona meitat, amb la publicació d'una gran quantitat d'articles, molts d'ells apareguts a la secció «La columna de foc» del diari *Última Hora*. Aina Moll en va ser coordinadora, d'aquesta secció, juntament amb el seu pare i Josep M. Llompart. També va participar activament en els actes del Congrés de Cultura Catalana. Els escrits d'Aina Moll per damunt tot tenien una voluntat pedagògica: combatre prejudicis, aclarir conceptes, predisposar a favor de l'ús de l'idioma, fonamentar les propostes sobre argumenta-

cions lògiques, presentar el procés de la normalització del català com una iniciativa que donava oportunitats a tothom... Una vegada acabats els seus vuit anys de servei institucional a la Generalitat de Catalunya, repregué a Mallorca la seva activitat a favor de la llengua: es convertí en la coordinadora d'un organisme que era el resultat de la confluència entre la societat civil (l'Obra Cultural Balear) i les institucions públiques. Seguint l'exemple del seu pare, Aina Moll esdevingué una figura socialment molt visible, gairebé unànimament respectada. Les seves opinions sobre les qüestions més diverses de la llengua eren percebudes com a integradores, científiques i alhora pragmàtiques, ambiciosa en els seus objectius i prudents en les passes que calia anar fent dins una societat —la de les Balears— que tenia un grau escàs d'autoestima i una adhesió conscient i activa més aviat escassa als elements identitaris propis.

Isidor Marí sobretot va parlar dels vuit anys (1980-1988) en què Aina Moll va estar al capdavant de la Direcció de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya. Marí, que també hi va estar implicat de manera molt protagonista, exercint de Cap del Servei d'Assessorament Lingüístic, féu l'inventari de les nombroses actuacions que es varen dur a terme durant les dues primeres legislatures del govern presidit per Jordi Pujol. A més de crear l'estructura administrativa de l'organisme, de definir els seus objectius principals i de sintetitzar el projecte normalitzador en una sèrie de missatges clars i inclusius («El català, cosa de tots»), el duet Moll-Marí va desplegar una gran quantitat d'iniciatives concretes, sempre del tot coherents amb el full de ruta global que havien traçat: l'edició dels butlletins *COM/ensenyar català als adults* (1980) i *Llengua i administració* (1982), la creació de la Junta Permanent de Català (1981), la Campanya de foment de l'ús social que va personificar-se en la figura de la Norma (1981 i següents), la generalització dels cursos de català per a adults, el curs multimèdia *Digui, digui* (1983), la protecció legal de l'aranès, la creació del Centre de Terminologia TERMCAT (1985) i del Consorci per a la Normalització Lingüística (1988), etc.

Bernat Joan, secretari de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya (2007-2010), i per tant successor de les funcions institucionals que Aina Moll havia desenvolupat entre el 1980 i el 1988, va constatar la continuïtat, en els seus aspectes més essencials, de les polítiques lingüístiques aplicades a Catalunya al llarg dels darrers trenta anys. Tot seguit va atribuir al període d'Aina Moll la implantació, des de l'inici, d'una sèrie de principis generals i d'idees força que al llarg del temps s'han mantingut vigents i que, a més a més, han estat reiteradament avaluades de manera clarament positiva per la immensa majoria de la societat: la llengua com a factor de cohesió social, la necessitat d'incrementar l'autoestima dels catalanoparlants, la conveniència civil d'un únic sistema educatiu, evitant la divisió dels alumnes per motius de llengua, la pràctica de l'anomenat bilingüisme passiu com a mecanisme per facilitar la integració dels no-catalanoparlants...

Al final de l'acte, l'homenatjada, a causa de l'ofec que va provocar-li l'allau d'emocions que va sentir, tan sols va poder dir unes poques paraules d'agraïment. Els assistents —devers un centenar— ompliren de gom a gom la sala. La nissaga dels Moll —molt especialment l'obra filològica del cappare i els setanta-cinc anys d'activitat de l'editorial— és percebuda pels mallorquins com una part fonamental del que ha estat la cultura catalana a l'illa durant el segle xx. Per això, i ben justament, aquells ciutadans que estimen la identitat de la seva terra manifesten de tant en tant una predisposició natural a retre'ls alguna mena de reconeixement, per tal d'agrair-los periòdicament tot quant han fet —tant i amb tanta generositat— per la llengua i la cultura catalanes que són les històriques i les pròpies del seu país insular.

Amb posterioritat a l'acte d'homenatge promogut per la delegació de l'IEC, Aina Moll ha estat objecte de tres noves distincions. D'una banda, el conseller d'Educació i Cultura, l'Honorable Bartomeu Llinàs, va resoldre atorgar-li, en data del 21 de desembre de 2010, la Medalla al Mèrit de la Conselleria d'Educació i Cultura de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, «en

reconeixement a la seva trajectòria professional, tant en la docència com en l'estudi filològic, i al seu compromís cívic amb la cultura catalana, que la portà a exercir diverses responsabilitats del més alt nivell. Per l'esperit crític i la vocació de recerca intel·lectual que ha transmès a diverses generacions d'alumnes»; de l'altra, el consell escolar del col·legi públic Eugenio López López —es tracta d'un director general del ministeri d'Educació de l'època franquista—, situat a la cèntrica plaça Berenguer de Palou, de Palma, va decidir, seguint els procediments que hi ha establerts a la normativa que regula aquesta qüestió, adoptar el nom d'Aina Moll i Marquès com a nova denominació. El canvi es va oficialitzar davant més de tres-centes persones, amb la presència del conseller Llinàs i de nombrosos càrrecs de l'administració educativa, a més d'una gran quantitat d'amics, d'alumnes i de pares.

Finalment, també la revista *Lluc* ha volgut contribuir a remarcar els valors científics, cívics i patriòtics de la vida i l'obra de la filla major de Don Francesc de Borja Moll. En el seu número 876, corresponent als mesos d'abril-juny del 2011, ha publicat un dossier de quinze pàgines sota el títol genèric «Aina Moll, l'aigua continua foradant la roca». Inclou les col·laboracions següents: una entrevista de F. Xavier Granados i articles de Francesc Moll Marquès, Bernat Joan Marí, Isidor Marí, Joan Veny, Patrícia Gabancho i Alexandre Ballester. Els escrits de Moll, Joan, Marí i Veny coincideixen essencialment amb les intervencions orals que pronunciaren en l'acte d'home-natge del novembre de 2010. En el seu conjunt, el dossier és molt útil per conèixer a fons la vida eficaç i l'obra fecunda dels primers vuitanta anys d'Aina Moll.

Damià PONS

Universitat de les Illes Balears
Institut d'Estudis Catalans

Giornata in memoria di Roberto Gusmani (Udine, 19 novembre 2010). — Il 19 novembre 2010 a un anno dalla scomparsa di Roberto Gusmani, Vincenzo Orioles e gli allievi della Scuola Linguistica udinese con il Dipartimento di Glottologia e Filologia classica dell'Ateneo friulano hanno voluto rendere omaggio allo studioso che ha dedicato la Sua vita alla ricerca scientifica e al servizio dell'istituzione universitaria. Dalle parole di apertura del convegno di Orioles, primo allievo ed erede di Gusmani, sono emersi lo spirito e il profilo dell'iniziativa che, se ritualmente avrebbe dovuto chiamarsi «commemorazione», «tale noi non pensiamo che debba essere» ma «vogliamo invece interpretare quello che lui avrebbe fatto in situazioni consimili». «In ricordo di Roberto Gusmani» è stata infatti una giornata densa di studi, il cui alto profilo scientifico e istituzionale è stato garantito dalla presenza dei massimi studiosi italiani e internazionali di glottologia distribuiti nelle varie sessioni di lavoro e dalle autorità accademiche e territoriali. Il Rettore Cristiana Compagno, dopo aver ripercorso il cammino accademico di Gusmani, da Direttore dell'Istituto (poi Dipartimento) e da Preside della Facoltà di Lingue a Rettore dell'Ateneo udinese, da fondatore e primo Direttore del Centro Internazionale sul Plurilinguismo ad Accademico dei Lincei, ne ha messo in luce gli aspetti scientifici e umani quali l'elegante pragmatismo, la progettualità concreta, l'intensa trama di relazioni scientifiche nazionali e internazionali, la grande attenzione per la didattica e per l'universo degli studenti, presenti peraltro alla cerimonia che non hanno fatto mancare la loro presenza insieme a un folto gruppo di dottorandi, dottori di ricerca e giovani ricercatori. Hanno poi preso la parola il Direttore del Dipartimento di Glottologia Franco Maltomini, i delegati dei Presidi delle Facoltà di Lingue, Carla Marcato, e Lettere, Giampiero Rosati, Giovanni Frau, già Presidente del Consorzio universitario del Friuli. I lavori si sono aperti con l'intervento di Paolo Di Giovine (*Gusmani e la Società Italiana di Glottologia*), Presidente della Società che ha ripercorso gli anni della fondazione e quelli della Presidenza Gusmani mettendone